

Pred zborom v Kulturnem domu v Trstu

Kot poročamo na drugem mestu, je enotna delegacija Slovencev v Italiji sklicala za soboto, 5. t.m., širši posvet v Kulturnem domu v Trstu, ki se ga bodo udeležili predstavniki politične in gospodarske stvarnosti, kulturnih in športnih organizacij slovenske narodne manjšine v Italiji. Posvet sodi v okvir enotnih, odločnih prizadevanj naše manjšine, da bi se končno premaknil z mrtve točke parlamentarni postopek za zakonsko zaščito osnovnih pravic slovenskega ljudstva v Italiji.

Pristojna senatna komisija je bila že v prejšnji zakonodajni dobi začela proučevati zakonske predloge, ki so jih bili vložili predstavniki nekaterih senatnih skupin (KPI, PSI in SSk po senatorju Južnotirolske ljudske stranke Fontanariju), vendar je vse ostalo pri starem, čeprav je predsedstvo komisije že bilo zaslišalo predstavnike nekaterih slovenskih kulturnih društev in je bilo celo odločilo, da bo izvedlo vrsto posvetov na kraju samem, se pravi v deželi Furlaniji-Juljski krajini. Kako je mogoče, da so začetna prizadevanja pristojne senatne komisije takorekoč čez noč prenehala, ne vemo natančno. V Rimu so najprej opozorili, da je hudo zbolel predsednik omenjene senatne komisije, nato pa so začeli opozarjati, da bo parlament predčasno razpuščen in da bodo razpisane predčasne politične volitve. Tako je tudi bilo, zadeva z zakonsko zaščito Slovencev v Italiji pa je zaspala.

Po političnih volitvah so že omenjene skupine ponovno vložile zakonske predloge. Tudi Krščanska demokracija je vložila svoj zakonski predlog, vendar le v poslanski zbornici in ne v senatu, kot bi bilo pričakovati glede na dejstvo, da je pristojna senatna komisija že imela opravka s problematiko slovenske narodne manjšine. Minister za odnose z deželami je bil kmalu po volitvah izjavil, da bo tudi vlada sestavila svoj zakonski osnutek za zaščito slovenske narodne manjšine. Minister je nekajkrat celo omenil vsebino vladnega zakonskega osnutka, kasneje pa je kratkoma umolknil. Tudi predsedstvo senatne komisije za ustavne zadeve je že nekajkrat napovedalo začetek razprave o zakonskih predlogih, vendar do zdaj iz vseh napovedi ni bilo nič, kar pomeni, da se vprašanje zakonske zaščite nikakor ne more premakniti z mrtve točke.

dalje na 2. strani ■

Bettino Craxi postopno uveljavlja svojo linijo

»Prizadevam si za stabilnost vlade, ki je nujna, če hoče vlada biti učinkovita. Zato sem poudaril, da bi rad opravljal svoje predsedniške dolžnosti vsaj tri leta, kar se mi zdi zadostno razdobje za proučitev opravljenega dela«. Tako približno je dejal predsednik vlade Craxi, preden je odpotoval na obisk na Portugalsko. Bilo je nekaj dni pred prvim majem, delavskim praznikom, ki so ga sindikalne zveze letos prvič po več kot 10 letih obhajale ločeno, kar je neposredna posledica dogodkov okrog vladnega zakonskega odloka, ki se tiče premične lestvice, oziroma krčenja nekaj točk draginjske doklade. Craxi je priznal, da so odnosi med njegovo vlado in komunistično opozicijo skrajno slabi, za kar pa so po njegovem odgovorni komunisti, ki kažejo do sedanje vlade naravnost nerazumljivo agresivnost. To je po mnenju ministrskega predsednika tudi glavni vzrok za hud razkol v sindikalnem gibanju.

Toda Craxi se očitno veliko ne meni za stališča, ki jih zavzema komunistična opozicija v parlamentu, in je prepričan, da bo vlada v kratkem odstranila tudi zadnje ovire na poti parlamentarnega postopka za odobritev zakonskega odloka o ceni dela. Prvi odlok je sicer propadel, ker ga parlament ni odobril v roku, ki ga določa ustava, toda vlada je po trditvah Craxija dosegla moralni uspeh, ker ji je parlament izglasoval zaupnico. To pomeni, da se večina

poslancev in senatorjev v bistvu strinja s politiko vlade, v tem konkretnem primeru s politiko za odpravo hudih gospodarskih težav v državi.

Craxi je torej optimist, kar zadeva nadaljnji obstoj njegove vlade, ker je prepričan, da še vedno ni pogojev za sestavo drugačne vladne in parlamentarne večine. Pri tem se sklicuje na potek in zaključke zadnjega vsedržavnega kongresa Krščanske demokracije, na katerem so potrdili veljavnost sedanje petstrankarske koalicije, in tudi na zaključke zadnjega kongresa republikanske stranke, ki kljub kislim obrazom nekaterih njenih voditeljev ni izrazil želje po drugačni večini na ravni vlade in parlamenta. Te dni je v Rimu v teku kongres socialdemokratske stranke, ki po vsej verjetnosti prav tako ne bo prinesel bistvenih novosti, kar zadeva sestavo vladne koalicije.

Vse torej kaže, da se bo Craxiju posrečilo uveljaviti svojo glavno politično smer, ki v notranji politiki poudarja predvsem potrebo po naglem in učinkovitem vladnem ukrepanju, zaradi česar so po njegovem potrebne tudi ustrezne institucionalne spremembe. Craxi želi predvsem uveljaviti načelo, po katerem ima večina pravico, da vlada, manjšina pa pravico, da nadzoruje, vzpodbuja in kritizira delovanje vlade in njene parlamentarne večine.

dalje na 5. strani ■

Poziv enotne delegacije Slovencev v Italiji

Kljub štirim desetletjem vztrajnih zahtev po zakonski zaščiti naših jezikovnih, šolskih, kulturnih in gospodarskih pravic italijanska republika še ni izpolnila svoje ustavne dolžnosti in mednarodne obveze. Globalna zaščita Slovencev v Italiji je spet predmet zavlačevanja, pritiskov, vsiljevanja omejevalnih pogledov in poskusov umetnega ločevanja Slovencev ali celo preštevanja.

Enotna delegacija Slovencev v Italiji je zato sklenila, da skliče deželni zbor vseh slovenskih javnih delavcev, da se skupno pogovorimo o našem boju za globalno zaščito in da

pripravimo množično manifestacijo, ki bo 20. maja 1984 v Gorici oblastem in vsej javnosti izpričala odločenost, da Slovenci nadaljujemo boj za doseg pravičnega zaščitnega zakona.

Vse predstavnike našega javnega življenja, zastopnike naše politične, upravne, kulturne, gospodarske, mladinske in športne stvarnosti v tržaški, goriški in videmski pokrajini pozivamo k udeležbi na enotnem deželnem zboru v soboto, 5. maja, ob 17. uri v Kulturnem domu v Trstu.

**Enotna Delegacija
Slovencev v Italiji**

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 6. maja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Strahek«, RO; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditve; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 7. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Literarni listi; 12.00 Skrivnost verstev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: »Veter v vinogradu« (Carlo Sgorlon - Neva Godnič), SSG; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 8. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Veter raznaša besede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vrtec; 10.20 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Literarni listi; 12.00 Folklor narodov Jugoslavije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Življenju naproti; 15.00 Naš jezik; 15.05 Tja in nazaj (Mladi mladim); 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Pod starozaveznimi šotori: Alojz Rebula: »V času ječmenove žetve«, izvirna radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 9. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.00 Oddaja za prvo stopnjo osnovne šole; 11.30 Literarni listi; 12.00 Sprehodi med stari spomeniki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Jože Pahor: »Serenissima«; 14.30 Tja in nazaj (Diskorama); 16.00 Iz dnevnika odvetnika Angela Kukanja; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Tenorist Mitja Gregorač; 18.00 »Poezija slovenskega zapada« - primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 10. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za drugo stopnjo osnovne šole; 11.30 Beleška; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pisani otroški svet; 14.30 Naš jezik; 14.35 Tja in nazaj; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 11. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.00 Oddaja za srednjo šolo; 11.30 Beleška; 12.00 Niti življenja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Jože Pahor: »Serenissima«; 14.30 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 12. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beleška; 12.00 »Bom naredi st'zdice, čjer so včas' b'le« - glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Izbrana dela slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev; 14.30 Naš jezik; 14.30 Halo, tu Radio Trst A!; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Slovenski ljudski Olimp: Mirko Mahnič: »Legende o Mariji«; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, števil. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

Končal se je Reaganov obisk na Kitajskem

Združene države in Ljudska Kitajska so podpisale pogodbo o sodelovanju za miroljubno pridobivanje jedrske energije. Preden je predsednik Reagan zapustil Peking in odpotoval v Šangaj, kjer se je njegov obisk na Kitajskem končal, je izjavil, da pomeni podpis pogodbe nov mejnik v mednarodnem sodelovanju. Združene države bodo prodale Kitajski 12 jedrskih električnih central, Kitajska pa se je obvezala, da ne bo uporabila ameriške tehnologije v vojaške namene in da je ne bo odstopala drugim državam.

Zunanji minister Shultz, ki je spremljal Reagana na obisku, je v intervjuju za neko ameriško televizijo povedal, da so ameriški zastopniki v neuradnem delu pogovorov opozorili Kitajce na nujnost spo-

štovanja človekovih pravic, kar predstavlja stalnico ameriške zunanje politike. Shultz je priznal, da Kitajci za svojo javnost cenzurirajo Reaganove govore, vendar je predsednik odločen, da jasno pove svoje mnenje v vsaki okoliščini. Shultz je še izjavil, da je med pogovori utemeljeval in branil ameriško prodajanje orožja Tajvanu, ki predstavlja jamstvo, da Tajvan ne bo nasilno priključen celinski Kitajski. Glede odnosov med Kitajsko in Sovjetsko zvezo je ameriški zunanji minister zatrdil, da Združene države nimajo koristi od stalne napetosti med komunističnima velesilama. V Moskvi pa gledajo na stvar drugače in so ponovno obtožili Reagana, da je med obiskom na Kitajskem izkoristil vsako priložnost za netenje protisovjetskih čustev.

Kako odslej plačuješ zdravila

S prvim majem so postala veljavna nova pravila za plačevanje zdravil, ki jih predpisujejo zdravniki v okviru Vsedržavne zdravstvene službe. V bistvu gre za skrčenje števila zdravil, ki jih pacienti lahko dvignejo v lekarnah brez plačila oziroma le s plačilom »tiketa«. Nova pravila so določili na vladni seji 16. aprila. Zdaj napovedujejo, da se bodo vlada in sindikati dogovorili o nekaterih ukrepih v korist manj premožnih slojev, vendar so to zaenkrat le govorice.

S prvim majem se je začelo najprej postopno brisanje s seznama zdravil, ki jih ni treba polno plačevati, kakih 350 vrst zdravil. Med njimi so na primer različna pomirjevalna sredstva, ki jih bo treba kljub receptu večinoma plačevati v celoti.

Drugi ukrep zadeva preustroj seznamov A, B in C, v katere so vključena preostala zdravila.

Zdravila v seznamu A imajo značaj naj-

nujnejših, za življenje pomembnih zdravil. Zanje ne bo treba plačevati nikakega »tiketa«.

Zdravila v seznamu B so antibiotiki in drugi kemijski preparati. Za vsak recept bo treba plačati tisoč lir, poleg tega pa 15-odstotno vrednost vseh zdravil.

Za zdravila na seznamu C bo dovolj plačati 1.000 lir na recept.

—o—

PAPEŽEVO POTOVANJE

Beograjski tednik NIN je 28. 4. pisal, da je papeževo potovanje v Jugoslavijo že gotova stvar, vendar je treba še urediti razna vprašanja, med drugim protokolarnega značaja.

Govori se, da bi morda Janez Pavel II. obiskal Jugoslavijo že letošnjo jesen. Vladni glasnik je pred kratkim izjavil, da bo prišlo do papeževega obiska, ko bodo časi za to zreli.

Pred zborom v Kulturnem domu v Trstu

■ nadaljevanje s 1. strani

Medtem se dogaja, da se v deželi Furlaniji-Juljski krajini, zlasti v Trstu in Benečiji, razmere slabšajo, saj se stopnjuje kampanja proti zakonski zaščiti Slovencev v Italiji. Še do pred kratkim se je zdelo, da je glavna ovira za odobritev zaščitnih norm Benečija, oziroma Slovenci v videmski pokrajini. Čedalje bolj je namreč prihajala do izraza trditev, češ da Slovenci v videmski pokrajini ne morejo imeti enake zaščite kot njihovi bratje na Goriškem in v tržaški pokrajini, saj so prvi že od leta 1866 pod Italijo, ki jim doslej ni priznala nobene narodne pravice. Razvoj dogodkov pa je pokazal, da se stanje vidno slabša tudi na Goriškem in na Tržaškem, kjer nekateri politični krogi pri večinskem narodu že glasno govorijo o nekakšnem preštevanju, kar pomeni, da bi radi najprej ugotovili število Slovencev in šele nato morda priznali ustrezno zaščito. Gre očitno za zavestno akcijo pritiska na pristojne italijanske oblasti, da bi zamrzile vprašanje zakonske za-

ščite slovenske manjšine, da bi skratka vse ostalo pri starem.

Protislovenski krogi se očitno zavedajo, da čas ne dela za manjšino, da se v sedanjih razmerah, ko pravice slovenske narodne manjšine niso zaščitene, asimilacija nadaljuje, da torej manjšina postaja iz dneva v dan šibkejša, tako da bi celo lahko izračunali, kdaj manjšine ne bo več in ne bo treba torej nobenega zaščitnega zakona.

Ni treba posebej poudariti, da se Slovenci v Italiji nikakor ne moremo zadovoljiti s sedanjim stanjem, s sedanjimi razmerami, še manj pa z mislijo, da utegnemo v prihodnosti izginiti kot narodna skupnost. Posvet, ki bo v soboto v Kulturnem domu v Trstu, bo predvsem dokaz odločne volje slovenske narodne manjšine po življenju. Hkrati bo zbor v Kulturnem domu v Trstu ponovno dokazal, kako Slovenci odločno zahtevamo, da država, v kateri živimo, izvede temeljna določila, ki so zapisana v njeni ustavi, in da hkrati izpolni mednarodno sprejete obveznosti.

PROSTOR MLADIH

Mladinsko srečanje na Danskem

Kakih 80 mladih pripadnikov dvanajstih narodnostnih skupnosti iz Zahodne Evrope se je od 14. do 18. aprila udeležilo letnega seminarja organizacije Mladine evropskih narodnostnih skupnosti. Seminar je bil na Danskem, v mladinskem središču »Jugendhof Knivsberg« pri mestu Aabenraa-Apenrade, to je na ozemlju, kjer živi nemška skupnost na Danskem.

Poleg desetčlanske delegacije Mladinske sekcije Slovenske skupnosti je bilo na seminarju v Severnem Šlezviku še devet redno včlanjenih organizacij naslednjih manjšin: gostitelj, Nemci na Danskem, dalje Danci v Nemčiji, Severnih Frizijcev, Alzačanov (t. j. Nemcev v Franciji), Gradiščanskih Hrvatov, Retoromanov, Sudetskih Nemcev, Nemcev iz Belgije in pa Koroških Slovencev. Kot opazovalci so se letošnjega srečanja udeležili še predstavniki Grenlandcev, Keltov iz Cornwalla ter predstavnik Mednarodnega izobraževalnega inštituta FFD.

Seminarji Mladine evropskih narodnostnih skupnosti imajo namen, da vsako leto posebej predstavijo manjšino, ki gostuje srečanje. Tako so si udeleženci ogledali nekatere kraje Severnega Šlezvika, v stik pa so stopili z vodilnimi javnimi delavci Nemcev na Danskem. Pomembnost teh srečanj je tudi v tem, da si prisotni izmenjujejo informacije in misli o stanju svoje manjšine. Letošnje srečanje je imelo kot skupni naslov vprašanje: »Ali so obmejna in obrobna področja tudi nujno področja konfliktov?« Razumljivo je, da se je v različnih odgovorih na to problematiko odražalo stanje posameznih manjšin. Tako so

nastopili tudi mladi Slovenci iz naše dežele z obsežnim poročilom o zgodovini in sedanjem stanju naše narodnostne skupnosti.

Precej časa je bilo na letošnjem seminarju posvečenega notranjemu življenju organizacije. Letos je bil namreč sprejet nov statut, s katerim se je organizacija osamosvojila od Federalistične unije evropskih narodnostnih skupnosti, s katero bo pa še vedno sodelovala.

Tako se je Mladinska komisija FUEN-a preimenovala v Mladino evropskih narodnostnih skupnosti. Poleg odobritve statuta je bilo na dnevnem redu letnega občnega zbora še sprejetje novih članov, volitve predsedstva in odobritev resolucij. V združenje je bila sprejeta mladinska organiza-

cija stranke Južnih Tirolcev v Italiji. Novo predsedstvo, ki je res mednarodno reprezentativno, sestavljajo: predsednica Frizijka iz ZRN Christel Petersen, tajnik Retoroman Ruedi Bruderer in podpredsednik Alzačan Christian Neumüller, Danec v ZRN Niels Andreassen ter predstavnica MS SSk Marija Breclj.

Občni zbor je z resolucijo podprl prizadevanja Slovencev v Italiji za doseg pravičnega zaščitnega zakona, ki naj enakopravno upošteva Slovence v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Poleg tega so bili sprejeti še nekateri dokumenti, med katerimi je treba opozoriti na resolucijo, ki jo je predložila Koroška dijaška zveza iz Celovca in ki izraža odločno nasprotovanje nameram, da bi se na južnem Koroškem odpravilo dvojezično osnovno šolstvo.

Glede prihodnjega seminarja so prisotni sprejeli vabilo Retoromanov iz Švice.

Marjan Breclj

Skavtska velika noč za najmlajše

Letošnje velikonočno srečanje volčičev in veveric je potekalo v znamenju povsem nove in zanimive izkušnje. Novost je treba pripisati zamisli o skupinskem delu, ki naj bi ga izvedli v okviru vsake šestorice.

Delo je potekalo na sestankih, kjer je vsaka skupina obravnavala velikonočno skrivnost iz različnega zornega kota. Trpljenje in vstajenje — ta dva ključna pojma velike noči — so otroci prenesli v svoj svet, kjer sta pridobila predznak žalosti in veselja. V tej smeri se je razvil pogovor o pomenu praznovanja vstajenja - življenja: kakšni bi bili ljudje, če ne bi poznali veselja? Kakšne oblike žalosti srečujemo v današnjem svetu ... kakšne oblike veselja?

S skupnimi močmi so otroci izoblikovali svoje misli, naredili zaključke in jih strnili na papir. Sadove tega skupinskega dela je vsaka šestorica predstavila na srečanju, ki se je odvijalo v soboto, 14. 4., v Marijanišču na Opčinah. Osrednja tema, ki je povezovala v skladno celoto posamezne »nastope« je bila misel, kako naj se pomen velike noči vključuje v naše vsakdanje življenje.

Zahtevna naloga, ki so jo naši volčiči in veverice domiselno izpeljali — obenem pa zanimiva in koristna izkušnja tudi za voditelje, ki so lahko sami preverili nove načine dela pri posredovanju skavtskih vrednot.

BRIN

odmevi - odmevi - odmevi - odmevi - odmevi

Slovenci v Italiji in politični pluralizem

XI.

Bitna ogroženost naše narodnostne skupnosti ne bi smela (če bi kdaj sploh mogla) postati alibi za »slogaško« zabrisovanje političnih in ideoloških razlik, ki so in po vsej verjetnosti tudi vnaprej bodo prisotne med Slovenci v Italiji. Prav zato pa ne govorimo o enotni slovenski stranki, ampak o koaliciji slovenskih političnih strank v Italiji, ki bi seveda omogočale politično razlikovanje in tudi antagonizem med posameznimi komponentami.

Takšno koalicijo bi utemeljevala, kot rečeno, naša skupna ogroženost narodnost, ogroženost, ki jo lahko odpravijo le posebne oblike kulturne, gospodarske in politične zaščite in samozaščite. Poleg tega pa ne bo odveč, če v tej zvezi spomnimo, da politični pluralizem ne pomeni kakršnegakoli javljanja množstva v politiki, ampak da predpostavlja neko temeljnijo dialogsko oz. politično enotnost, zaradi katere vsaka izmed posameznih političnih strani sprejema drugo kot sebi enako-pravno, dasi različno. Prav tu pa je treba iskati vsaj nekatere izmed pomembnejših vzrokov, da spada zamisel o koaliciji samostojnih slovenskih političnih strank v Italiji mogoče prej v zamejsko politično fantastiko kot kam drugam. (To se-

veda ni še nikak resnejši argument zoper pravilnost zamisli. Tudi zamisel o jedrski razorožitvi spada prej v svetovno politično fantastiko kot kam drugam. In vendar ...) Prav s tega vidika pa lahko spet marsikaj pripomnimo na račun uvodoma omenjenega stališča, češ da Slovenci v Italiji že zdavnaj živimo in uživamo politični pluralizem.

Politični pluralizem ali politična razkosanost?

Koliko je v takšni trditvi resnice, lahko preverimo že ob površnem pogledu na osnovna politična dejanja, ki jih premoremo Slovenci v Italiji. Vzemimo temeljno zahtevo po globalni zaščiti. Ze marsikdo je javno ugotovil — in številnim drugim je verjetno prišlo na misel, da bi lahko Slovenci imeli enotno besedilo zakonskega predloga o globalni zaščiti. Če so v tej zakonodajni dobi vloženi v rimskem parlamentu vsaj trije različni zakonski osnutki, ki so jih pripravili ali vsaj odobrili Slovenci, ni toliko zaradi resničnih razhajanj v pojmovanju zaščite, kolikor zaradi razlogov, ki imajo kaj malo skupnega z resničnim skladnim življenjem političnega pluralizma Slovencev v Italiji. Vzemimo nadalje našo enotno delegacijo, ki naj bi enotno predstavljala na-

vzven vse Slovence v Italiji. Ni težko ugotoviti, da so prek šestih komponent, ki jo v zadnjem času sestavljajo, nekateri pripadniki naše narodnostne skupnosti zastopani trikrat (ni redek primer trgovca ali obrtnika, ki je član SDGZ in torej SKGZ, SSk in kakega društva SSO), drugi dvakrat, tretji enkrat, nekateri pa nobenkrat (obstajajo tudi taka slovenska društva, ki niso včlanjena ne v SSO ne v SKGZ in pri katerih so tudi taki člani, ki ne glasujejo ne za SSk ne za KPI in niti za PSI).

S tem seveda nočemo omalovaževati pomena, ki ga ima že sam obstoj enotne delegacije Slovencev v Italiji. Bili so časi, ko je bila naša razkosanost tolikšna, tako izrazita in skrajna, da nismo zmogli niti takšne »akcijske enotnosti«, kot jo predstavlja ravno ta delegacija. Vendar je še dokaj preuranjeno govoriti o resničnem političnem pluralizmu pri nas, kljub temu, da bi prav omenjena primera utegnili dokazovati neko večjo potrebo po medsebojnem političnem sprejemanju Slovencev v Italiji.

Vse to pa je mogoče, ker že zdavnaj čakajo na pokop maliki, ki so nekdanje živo zarezali v našo narodnostno skupnost. Čas pa bi tudi že bil, da bi pustili v miru opraviti svoje naše Antigone, kolikor jih pač še je: ali ni strašno, da si še zmeraj dajemo z mrtveci, ki so jih že zdavnaj pokopali (čeprav ne pozabili) tudi tisti narodi, pri katerih se je porodila grozota izpred štiridesetih in več let?

n j
(Bo še)

Izlet devinsko nabrežinske sekcije Slovenske skupnosti v Beograd in Sarajevo

Za velikonočne počitnice je devinsko-nabrežinska sekcija Slovenske skupnosti priredila zelo zanimiv tridnevni izlet z letalom in posebnim avtobusom. Pot je izletnike popeljala najprej v ponedeljek, 23. aprila, zgodaj zjutraj z letalom v Beograd, kjer je čakal krajevni vodič, da je obrazložil zanimivosti mesta in nato pospremil avtobus nabrežinskih gostov na Dedinje. Ogled mesta je bil zanimiv; še posebno veličasten pa je bil pogled na sotočje Donave in Save ter na moderni Novi grad s Savskim centrom. Po kosilu smo odšli v hišo cvetja, da se poklonimo spominu revolucionarja in glavnega oblikovalca sedanje Jugoslavije. Tu nas je pričakal primorski rojak, general JNA, Kraševac Pavel Suc in pospremil delegacijo, ki je položila lovorjev venec na grob maršala Tita.

Avtobus nas je nato peljal proti jugu, da smo si lahko ustvarili vsaj približno sliko o naravnem bogastvu Šumadije, ki se kaže tudi s celo vrsto lepih novih hiš, kot tudi veličastnih grobnic, podobnih pravim weekendicam. Ko smo dospeli v Topolo, smo si ogledali grobnico-mavzolej Karadjordjevičev, ki je brez dvoma ena najbogatejših pravoslavniških cerkva sploh. Njeni mozaiki so verna kopija vseh najlepših srednjeveških fresk, ki se skrivajo po srbskih »monastirih«. Prespali smo v Arandjelovcu, kjer smo po dobri večerji lahko preizkusili tudi podjetnost domačih gostilničarjev, ki so nam za pokušnjo postregli ogromne količine domačih specialitet (seveda proti plačilu).

Drugi dan je bil namenjen obisku spominskega parka in muzeja 7.000 žrtev kragujevaškega oktobra. Tu se je marsikdo izmed nas prvič neposredno soočil z zverinstvom človeka v vojni, saj so nacisti postrelili 7.000 domačinov vseh slojev in starosti za enega samega ubitega Nemca. Kraguje-

vac je tudi drugače plačal enega največjih krvnih davkov, morda prav zaradi tega, ker je bilo v stari Jugoslaviji prvo mesto s komunističnim županom, dokler ta stranka ni bila prepovedana. Po vojni pa je na krvavih razvalinah zrastle moderno industrijsko mesto, ki je upravičeno v ponos ne le Srbom, ampak vsej Jugoslaviji, saj s svojo avtomobilsko in vojno industrijo posredno ali neposredno omogoča življenje nad 300 tisoč ljudem.

Po ogledu velikega spominskega parka, ki nas s svojo enostavnostjo spominja na ameriška pokopališča, brez kiča, s samo lepo negovano travo in le redkimi spomeniki, smo nadaljevali pot do Titovega Užica, kjer je bila ustanovljena prva republika v osvobojeni Jugoslaviji. Tu smo si ogledali mesto in večerjali ter prenočili v lepem modernem hotelu, ki je podoben vesoljski raketi.

Drugi dan smo se peljali do Višegrada, kjer smo si ogledali stari turški most iz 16. stoletja, nakar smo po soteski reke Drine nadaljevali pot preko planine Romanije proti Sarajevu. Prav na meji med Srbijo in Bosno nas je čakalo presenečenje: dež se je naenkrat spremenil v sneg in po nekaj kilometrih smo že bili v pravi zimski pokrajini s popolnoma belimi drevesi. Vsekakor je naš avtobus pravočasno prispel v Sarajevo, kjer nas je čakalo tipično bosansko kosilo v enem najlepših lokalov v starem središču mesta. Sledil je ogled turškega dela mesta s Hasan Begovo džamijo, kjer smo lahko videli tudi mohamedanski pogreb kar petih vernikov, ki se tudi po smrti razlikujejo, saj so bili zaviti v različne preproge, odvisno pač od položaja, ki ga je pokojnik zavzemal v življenju. Po prekratnem postaniku v tem lepem mestu, kjer se staro prepleta z modernim, smo se morali napotiti na novo letališče, ki je bilo

preurejeno nalašč za zimsko olimpiado. Tam nas je že čakal DC 9 Inex Adria, ki nas je varno popeljal v Ljubljano.

Mislamo, da je tudi letos izlet povsem uspel, saj so člani in prijatelji SSK imeli priložnost, da spoznajo še en del naše širše domovine. Za to gre vsekakor zasluga tajništvu krajevne sekcije SSK in pa seveda Kompas ter njegovemu odličnemu vodiču, gospe Mojci, ki je postala že prava prijateljica udeležencev teh tradicionalnih izletov.

n k

KRAŠKI VEČER V NABREŽINI

V petek, 27. aprila, je bila v Nabrežini simpatična prireditev. Pod pokroviteljstvom Hranilnice in posojilnice na Opčinah in nabrežinske Kmečke in obrtne hranilnice in posojilnice je bil v okviru cvetlične razstave »Pomlad v Trstu« Kraški večer. V domačiji Dušana Radovića se je ob lepi udeležbi organizatorjev omenjene prireditve Delovne skupnosti Alpe-Jadran odvijal krajši kulturni spored. Večer je uvedel arh. Vladimir Vremec, funkcionar na tržaškem občinskem uradu za kmetijstvo in gozdove. Sledil je nastop moškega zbora Fantje izpod Grmade, ki je pod vodstvom Iva Kralja zapel nekaj priložnostnih pesmi. Goste sta še pozdravila v imenu obeh bančnih zavodov predsednika Pavel Milič in Gvido Zidarič. Večer se je zaključil ob pristni domači kapljici in večerji ter ob zvokih furlanske in slovenske narodno zabavne glasbe.

Umrli je župnik Žele

Na Opčinah pri Trstu je v četrtek, 26. aprila, iznenada umrl bivši dolgoletni repentabski župnik Avguštin Žele. Zadnjih osem let je preživel kot upokojenec na Opčinah. Pokojnik se je rodil 17. aprila 1914. leta v Trnju na Pivki; bogoslovje je študiral v Gorici in bil posvečen v mašnika v Trstu leta 1940. Svojo prvo dušnopastirsko službo je opravljal na Grimaldi v hrvaški Istri, kjer je ostal tri leta, zadnja vojna leta pa je služboval v Dolini, spomladi leta 1946 pa je prevzel župnijo na Repentabru, kjer je ostal do upokojitve. Leta 1952 je bil Avguštin Žele za dobrega pol leta v Združenih državah, vendar se tam ni znašel in se je vrnil. Nekaj let je poučeval slovenščino na gimnaziji in v semenišču v Trstu. Na repentabskem griču so se pri njem večkrat zbirali slovenski besedni ustvarjalci, tako da je tudi sam nekaj časa sodeloval s svojimi literarnimi zapisi na radiu, v tisku pa je ostala njegova kraška legenda, iz katere izhaaja njegova ljubezen do Krasa in njegovih ljudi.

DELEGACIJA Z DUNAJA V TRSTU

Pred dnevi je bila na obisku v Trstu delegacija z dunajske univerze. Predstavnike je vodil rektor prof. Mathis. Med drugimi so se sestali s tržaškimi gospodarskimi zastopniki, tako tudi z vodstvom pristaniške ustanove in tržaške Trgovinske zbornice.

Kar zadeva stike med Trstom in Avstrijo, je treba omeniti, da so 28. 4. odprli v Gradcu spomladanski mednarodni sejem. Na njem so prisotni 2104 razstavljalci, od katerih jih je nekaj več kot polovica iz tujine. Iz Italije jih je 174. Furlanija-Juljska krajina ima lastni razstavljalni prostor. Obsega tisoč kvadratnih metrov

Posvet o namakalnem sistemu za kmetijstvo na Krasu

Na Proseku so v petek, 27. aprila, predstavili študijo o možnostih uresničitve namakalnega sistema za kmetijske potrebe na Tržaškem. Istočasno pa je bil posvet o kmetijski politiki v tržaški pokrajini. Pobudo je dalo odborništvo za kmetijstvo tržaške pokrajine, organizacijo pa je prevzela Deželna ustanova za razvoj kmetijstva (ERSA). Pokrajinski odbornik Marčelo Čok je v uvodnem poročilu poudaril, da je potreba po namakalnem sistemu jasna, da so načrti izdelani, preveriti pa bo treba, če obstaja politična volja za uresničenje projekta. Študijo sta nato predstavila prof. Giorgetti in Prestaburgo. Tako iz poročil kot iz posegov diskutantov je bilo razvidno, da je treba ustvariti novo zanimanje za kmečko dejavnost, da bo teritorij še naprej služil namenom kot v preteklosti, medtem ko zdaj pustoši kmečke površine selitvena

manija. Vse preveč se razlašča, na še do nedavnega obdelani zemlji pa rastejo stanovanjske zgradbe.

—O—

JURJEVANJE SKAVTOV IN SKAVTINJ

V nedeljo, 20. aprila, so imeli tržaški skavti in skavtinje jurjevanje, to je praznik ob sprejemanju novih članov in članic. Prireditve je bila pri Trebčah. Skavtsko obljubo je izreklo 65 mladih, med katerimi jih je bilo precej iz najmlajše veje volčičev in veveric, ki so zdaj prestopili med starejše. Najmlajši bodo imeli svoje jurjevanje ločeno.

Pred obljubami je bila maša na prostem, ki jo je daroval župnik Ivo Miklavc iz Ankarana. Popoldne pa sta bila na sporedu velika igra in taborni ogenj.

Občni zbor ZSKD

Na osnovi pravil Zveze slovenskih kulturnih društev sklicujemo 25. redni občni zbor, ki bo v soboto, 12. maja, ob 15.30 v prvem sklicanju in ob 16. uri v drugem sklicanju v dvorani Doma Albert Sirk v Križu.

Dnevni red:

1. Podelitev priznanj Zveze slovenskih kulturnih društev
2. Izvolitev organov občnega zbora (delovno predsedstvo, verifikacijska in volilna komisija)
3. Poročila
4. Pozdravi
5. Diskusija
6. Poročilo nadzornega odbora in razrešnica
7. Volitve
8. Povzetki in poudarki diskusije za delo v novem mandatnem obdobju
9. Razglasitev vclilnih rezultatov in sklep.

DIAPOZITIVI O NARAVI

Pod tem naslovom se je končal 12. aprila ciklus večerov o naravi, ki ga je organiziral ženski pevski zbor iz Laškega.

Avtorji, ki so se po vrstnem redu zvrstili, so bili: Viktor Selva iz Standreža je predvajal diapozitive na temo »Človek in narava«; dr. Danilo Čotar iz Gorice je prikazal »Floro in favno naše dežele« s primerno glasbo; Mauro Bobiz in Mirjan Likar iz Ronk pa »Značilnosti goriškega Krasa«.

Veliko udeležencev tega nadvse zanimivega in poučnega ciklusa diapozitivov je med drugim imelo priložnost spoznati raznovrstne ptice, rastline, kotičke, sprehode, ki karakterizirajo naše domače kraje.

Za uspešnost večerov se je treba zahvaliti tudi romjanskemu župniku P. Bonettiju, ki je dal na razpolago zakurjene prostore.

K. M.

POHOD PRIJATELJSTVA

V nedeljo, 29. aprila, je bil v Gorici in Novi Gorici tradicionalni pohod prijateljstva, ki so ga letos priredili že devetič. Za tekmovanje se je prijavilo kakih 5 tisoč ljud z obeh strani meje, ki so v pohodu obšli osrednje ulice in ceste sosednih mest v skupni dolžini 12 kilometrov.

Craxi postopno...

■ nadaljevanje s 1. strani

Nima pa pravice, da, izkoriščajoč obstoječi postopnik poslanske zbornice ali senata, dejansko hromi delovanje vlade. Na prvi pogled ima Craxi seveda prav, vendar bo treba videti, kaj bo prinesla že bližnja prihodnost, kajti njegovo modrovanje predpostavlja obstoj zaupanja in soglasja večine volivnega zbora. To pa se bo izkazalo na prihodnjih političnih volitvah. Za italijansko politično življenje je v vsej povojni dobi značilno naslednje: v državi obstaja sicer še kar široka parlamentarna večina, ki pa ne more izražati stabilnih in dalj časa trajajočih vlad. In vendar karavana gre dalje... Prav na to verjetno računa tudi Craxi, ko je tako optimist glede nadaljnje obstoja svoje vlade.

Pesnica Ljubka Šorli prejela nagrado »Vstajenje«

Goriška pesnica Ljubka Šorli je dobila literarno nagrado VSTAJENJE, ki jo je Društvo slovenskih izobražencev podelilo letos že enaindvajsetič. Svečanost je bila v ponedeljek, 30. aprila, v Peterlinovi dvorani v Trstu. Prof. Martin Jevnikar je ugodoma orisal namene nagrade, ki hoče pomeniti priznanje za tiste slovenske ustvarjalce, katerih delo zaradi ideoloških, političnih ali kakršnihkoli že vzrokov ostaja zakrito širši slovenski javnosti. Jevnikar je govoril tudi o dosedanjih nagrajencih in se je poklonil spominu umrlih nagrajencev in članov podeljevalne komisije Rude Jurčeca, Franceta Dolinarja, Karla Mauserja, Franca Jeze in Antona Kacina.

V utemeljitvi letošnje izbire komisije je Jevnikar naglasil, da je bila nagrada izročena Ljubki Šorli za njeno življenjsko delo ob izidu zbirke otroške poezije »Veseli ringaraja«. Utemeljitev poudarja, da je pesnica v svojem več kot 50-letnem pesnikovanju spremljala trpljenje slovenskega ljudstva pod fašizmom in med zadnjo vojno in ob tem izpovedala lastno družinsko tragedijo, saj je tri leta po poroki izgubila moža po fašistični roki. Iz njenih pesmi zvenita versko prepričanje in zdrav optimizem, v njih spremlja otroka skozi vse letne čase in iz njenih verzov diha otrokova prava narava. Otroku razkriva svet in ga opozarja na socialna vprašanja. Poezija Ljubke Šorli je izbrušena in melodiozna, zato je toliko njenih pesmi tudi uglasbenih.

Nekaj teh pesmi je nato zapel zbor Slovenski šopek iz Mačkolj pod vodstvom Lju-

be Smotlak, vmes pa so recitirali otroci Finžgarjevega doma z Opčin pod vodstvom Lučke Susič.

Z veliko človeško toplino je nato približala Ljubko Šorli, njen svet in njeno poezijo Bruna Pertot, vmes pa je recitirala Matejka Maver. Nagrajenka sama je povedala, da je vedno ustvarjala iz notranje potrebe, da bi izrazila svoja čustva, doživetja in spoznanja, kar ji je pomagalo premagovati trenutke malodušja in negotovosti. Nagrada VSTAJENJE ji je v ponos in v dokaz, da njeno delo ni bilo zaman.

—o—

PREVOZI V DEŽELI

Komunistična partija je v petek, 27. 4. priredila v Tržiču deželni posvet o prevozništvu. Komunisti — je poudaril deželni svetovalec Tarondo — nikakor ne morejo sprejeti dejstva, da po desetih letih, odkar je bil izdelan splošni načrt za preureditev prevoznništva, ostaja pobuda še vedno le v povoju. Svetovalec Vidal je poudaril nujnost modernizacije ronškega letališča, glede železniškega omrežja pa je bila postavljena zahteva o takojšnji realizaciji prekladalšča v Červinjanu in podvojitev tira. Posveta se je udeležil tudi deželni odbornik za prevoze Di Benedetto, ki je napovedal, da bo deželna uprava proti koncu leta organizirala konferenco o tem vprašanju.

BREZPOSELNOST

V FURLANIJ-JULIJSKI KRAJINI

V Furlaniji-Juljski krajini je približno 30 tisoč brezposelnih in mladih, ki še čakajo na prvo zaposlitev. V treh letih se je število ljudi brez dela v tej deželi povečalo za 58 odstotkov, kljub temu pa so razmere nekoliko boljše od splošnih razmer v Italiji. Industrijska področja, ki jih je najbolj prizadela brezposelnost, so kovinarstvo, ladjedelništvo, tekstilna in lesna industrija.

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Zbor »Luigi Fogar« iz Gorice prirejata v soboto, 5. maja, ob 21. uri v goriški stolnici

koncert Slovenskega okteta iz Ljubljane.

STAVKA SPLOŠNIH ZDRAVNIKOV

Minister za javno zdravstvo Degan je za ponedeljek 7. maja poklical na pogajanja sindikate splošnih zdravnikov. Nadaljevali bodo pogajanja o novi konvenciji med zdravniki in državo. Poprej bo minister imel posvete z javnimi funkcionarji, ki se ukvarjajo z zdravstvom, kot so predstavniki dežel in občin ter ministrstev za državni zaklad in delo.

Kljub temu so sindikati že proglasili stavko splošnih zdravnikov za 2. maj. Zaprli so ambulate ter so zdravniki prihajali na dom samo v nujnih primerih in proti plačilu.

MLADINSKI ZBOR

GLASBENE MATICE V UKVAH

V župni cerkvi v Ukvah v Kanalski dolini so imeli v nedeljo, 29. aprila, koncert Mladinskega zbora Glasbene Matice iz Trsta. Zbor, ki ga vodi Stojan Kuret, je ob spremljavi organista Andreja Pegana zapel vrsto umetnih pesmi, nekaj tudi nabožnih. Nad 200 ljudi iz Ukev in iz sosednjih vasi, zlasti iz Žabnic, je pevce nagradilo z navdušenim ploskanjem.

Goste je pred koncertom pozdravil župnik Mario Garjup. Gostovanje Mladinskega zbora je bilo v okviru tesnega sodelovanja med tržaško Glasbeno Matico in med Glasbeno šolo iz Ukev. Za naše rojake v Kanalski dolini je bil ta koncert lep in pomemben kulturni dogodek, pevci pa so hkrati doživeli še nepričakovan povratek v zimo, saj je bila vsa Kanalska dolina pobeljena s snegom.

ODPRLI SO »ESPOMEGO«

V soboto, 28. aprila, so v Gorici odprli 14. mednarodni blagovni sejem Espomego. Gre za pomemben dogodek za gospodarsko dejavnost na Goriškem. Razstava bo odprta do nedelje, 6. maja.

Pri otvoritvi je spregovoril podtajnik v notranjem ministrstvu Corder.

Vseh razstavljalcev je 276. Med njimi jih je 88 iz sosednjih, a tudi drugih držav, tj. do Somalije in Indije.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob drugi številki Celovškega zvona

Že pred letošnjo Veliko nočjo je izšla druga številka revije Celovški zvon (CZ), ki je lansko leto v založbi Mohorjeve družbe začela izhajati v Celovcu. Večjega odmeva že ob izidu prve številke na to novo pobudo v slovenskem kulturnem svetu ni bilo opaziti, dasi se je nova revija napovedala nadvse spodbudno, kot »vseslovenska revija za leposlovje, kritiko, družbena in verska vprašanja, osnovana na krščanskem pogledu na svet in kulturni enotnosti vseh Slovencev«. Uredništvo CZ ima svoje izpostave poleg Celovca še v Ljubljani, Torontu, Buenos Airesu in Trstu.

To slednje ustvari pri bralcu celo nekaj navdušenja, toda tako po pregledu prve kot druge številke slovenski človek takoj občuti, da prispevki ne zadenejo slovenske stvarnosti v živo. Revija ne more iz nekega filozofske slovtvene

ga prijema; ne zmore novih pogledov na slovensko stvarnost danes kot v zgodovini; ne zadovolji duhovne žeje slovenskega izobraženca. Kljub tako široko zasnovanemu podnaslovu.

To sicer ne pomeni, da v njej ne bi našli tudi zanimivih stvari, npr. odlične razprave o manjšinskem šolstvu na Koroškem (V. Inzko). Sploh so koroškoslovenski pisci še najbolj zanimivi. Tudi pesnik France Balantič je predstavljen v dveh prispevkih (F. Papež in F. Pibernik). Odveč za sedanjí slovenski položaj pa so npr. prispevki o Simoni Weil ali pesniku Unamunu; že drugič, ko številni slovenski problemi naravnost vpijejo po objavi.

Slovenski človek je namreč prav o lastni kulturi, zgodovini, narodovem življenju, lastni duhovnosti ipd. premalo obveščen. Misel, da mu je treba s prevajanjem in povzetki iz tujih člankov odpirati oči v svet, je naivna, saj ima tega v dnevnem časopisu in na televiziji dovolj in še preveč.

Že nekako pred sto leti je bil Ljubljanski ZVON v tem pogledu izvirnejši. Če pa listamo po letnikih leposlovno znanstvenih obzornikov, kakor sta bila celovški KRES ali ljubljanski ČAS, pa moramo ugotoviti, da jih sedanjí revijalni poskus nikakor ne dosegajo.

Ne le v CZ, temveč tudi v drugih slovenskih revijah ne najdemo prispevkov iz domoznastva ali iz domačega imenoslovja, iz kulture slovenskega podeželja, od polja do kmečke hiše, niti kritičnih prispevkov iz slovenske zgodovine itd.

V glavnem se ohranja nekdanji liberalno meščanski prijem povzemanja in prepisovanja iz tujih virov, kar naj bi slovenskim ljudem menda odprlo pogled v svet. V resnici pa gre za povzemanje, ki je dokaj lažje kot pa zahtevno in utrudljivo oblikovanje in raziskovanje domače stvarine.

Ker se tudi CZ v glavnem drži omenjenega okvira, ni doslej prinesel v slovenski prostor ni-

dalje na 7. strani ■

Slovensko stalno gledališče v Trstu
Gostovanje Drame SNG iz Ljubljane

GEORGES FEYDEAU

BARILLONOVA POROKA

Režija: ZVONE ŠEDLBAUER

v Kulturnem domu v Trstu:

v petek, 4. maja — ob 20.30 — Abonma A, D, E
v soboto, 5. maja — ob 20.30 — Abonma B, F
v nedeljo, 6. maja — ob 16.00 — Abonma C, G

v Kulturnem domu v Gorici:

v ponedeljek, 7. maja — ob 20.30 — Abonma B
v torek, 8. maja — ob 20.30 — Abonma A in C

—O—

JAKOB in WILHELM GRIMM

RDEČA KAPICA

Režija: MARIO URŠIČ

v petek, 4. maja ob 9. uri v osnovni šoli v Zgoniku
ob 11. uri v osnovni šoli v Šempolaju
v soboto, 5. maja ob 9. uri v osnovni šoli v Devinu
ob 11. uri v osnovni šoli v Nabrežini

KOSOVEL V GLASBI

V Tolminu, v knjižnici Cirila Kosmača, so v torek, 24. aprila, odprli razstavo uglasbenih pesmi Srečka Kosovela.

V razstavnem prostoru tolminske knjižnice je prikazano bogato notno gradivo, v katerem izstopajo zborovske skladbe za različne zasedbe, t.j. za otroški, moški, ženski in mešani zbor.

Kosovelova poezija je pritegnila mnogo skladateljev, da so uglasbili dela pesnika s Krasa. Kakor je ob odprtju razstave povedal znani muzikolog in glasbeni kritik Borut Lapornik, ima Kosovelova poezija poseben zven, ki naravnost kliče po uglasbitvi. Zato so se ga lotevali skladatelji različnih generacij, od Rista Savina do Marijana Gabrijelčiča ter še prej Rada Simonitija, Alojza Srebotnjaka, pa Pavleta Merkuja, do mlajših, kot je npr. Aldo Kumar. Največ Kosovelovih pesmi je uglasbil skladatelj Vilko Ukmar.

Med razstavljenim notnim gradivom v tolminski knjižnici izstopajo, kakor vidimo, še posebno pesmi Bori, Kraška vas, Starka za vasjo, Vetri v polju, Balada in druge, poznane vsej slovenski kulturni javnosti.

Razstava je postavljena v počastitev 80-letnice rojstva Srečka Kosovela, velikega pesnika Kra-

sa in Primorske. Razen Otona Župančiča nima noben drugi slovenski pesnik toliko uglasbenih del, kakor jih ima ravno Srečko Kosovel.

Posebnost tolminske razstave je v tem, da so organizatorji prvič zbrali in prikazali javnosti notno gradivo uglasbenih Kosovelovih pesmi. Namen take pobude je, da se gradivo tudi v prihodnje zbira, izpopolnjuje, tako da bo celoten uglasbeni Kosovel dostopen uporabnikom in javnosti v sežanski knjižnici, ki nosi njegovo ime.

Doslej podobne razstave o katerem koli slovenskem pesniku še ni bilo, zato predstavlja ta prireditev prelomnico v vrednotenju našega pesništva.

Odprtja razstave se je udeležila tudi Tončka Kosovel-Ravbar, pesnikova sestra, ter ob tej priliki zapisala v spominsko knjigo knjižnice naslednje besede:

Knjižnici v Tolminu iskreno čestitam za toliko lepoto in upam, da bo to bogastvo zvesto čuvala.

Razstava »Kosovel v glasbi« bo v knjižnici v Tolminu odprta do 10. maja.

Jožko Savli

Ob zaključku sezone SSG

Obljuba terja dolg. In Slovensko stalno gledališče v Trstu je na začetku sezone obljubilo svojim obiskovalcem, ali bolje abonentom, štiri predstave v lastni postavitvi in dve gostovanji. Obljubljeni program je naše gledališče, kljub že obupni finančni situaciji, speljalo z veliko požrtovalnostjo skoraj v celoti. Skoraj, kajti kot vsi dobro vemo, je bilo naše gledališče prisiljeno odpovedati gostovanje Drame SNG iz Ljubljane, ki bi morala nastopiti pri nas z Bulgakovim Molièrom. Gostovanje pa je moralo odpovedati iz čisto enostavnega razloga, ker ni imelo možnosti za izplačilo gostovanjskih izdatkov. Toda vrnimo se k začetnemu stavku, k tisti obljubi, ki vedno terja svoj dolg. Upravni svet Slovenskega stalnega gledališča v Trstu se je v trenutku, ko je bil primoran odpovedati gostovanje, istočasno tudi zavzel, da bo skupno z ljubljansko Dramo

Prof. Boris Paternu bo kot gost Inštituta za vzhodnoevropske jezike in književnosti videmske univerze, ul. Antonini 8, govoril

O SODOBNI SLOVENSKI LIRIKI

Predavanji bosta v sredo, 9. maja 1984, ob 16. uri in v četrtek, 10. maja 1984, ob 10. uri, in sicer v predavalnici št. 15

Vljudno vabljeni.

iskal novo rešitev. In rešitev, oziroma alternativa, je sedaj tu. Od petka, 4. maja dalje bo najprej v Trstu in nato še v Kulturnem domu v Gorici ljubljanska Drama, v rednem abonmaju, nastopila s Feydeaujevo Barillonovo poroko v režiji Zvoneta Šedlbauerja. In zakaj s tem delom? Ker v Barillonovi poroki nastopa manj igralcev in so torej izdatki manjši in manjša, oziroma manj zahtevna od Molièra, je tudi scenska postavitev, kar še enkrat pomeni manj ur dela in torej manj denarja. In da bi bili izdatki še nižji, sicer bi si naše gledališče že spet ne moglo privoščiti tega gostovanja, sta se SSG in Drama SNG dogovorili za manj predstav, kot jih predvidevata redna abonmaja v Trstu in Gorici. Ljubljanski gostje bodo tako igrali v Trstu le tri predstave, v Gorici pa dve. Abonmaji bodo potemtakem združeni in Slovensko stalno gledališče prosi že vnaprej svoje zveste obiskovalce in abonente za razumevanje, ker sedeži ne bodo rezervirani.

Pa še eno vprašanje, ki terja odgovor. Zakaj se je vodstvo našega gledališča odločilo prav za Barillonovo poroko, poleg že zgoraj omenjenih razlogov. Prvič, ker je Barillonova poroka prav gotovo ena izmed uspešnic letošnjega repertoarja ljubljanske Drame. Gledališka kritika je delo dobro ocenila in prav tako izreden je še vedno tudi odziv ljubljanske publike. Drugi odločilni razlog je ta, da je Feydeaujeva komedija izredno zabavna. Taka, da se gledalec, ob vsakem zapletanju in odmotavanju raznih situacij na odru, lahko prav veselo in od srca nasmeje.

Slovensko stalno gledališče v Trstu želi torej zaključiti svojo sezono v kar se da prijetnem in sproščenem razpoloženju, v takem razpoloženju, ki ga je resnici na ljubo, te dni v našem gledališču bolj malo. In ga tudi ne more biti, ko je bodočnost naše osrednje kulturne ustanove tako malo jasna.

Gostovanje ljubljanske Drame v Trstu

V Slovenskem stalnem gledališču v Trstu bo od petka, 3. maja do nedelje 5. maja, gostovala ljubljanska Drama SNG s komedijo Georgesa Feydeaua Barillonova poroka v režiji Zvoneta Šedlbauerja.

Toda kdo je Feydeau in o čem pripoveduje njegovo delo, ki si ga bomo lahko ogledali, v rednem abonmaju, najprej v Kulturnem domu v Trstu, v ponedeljek 7. in v torek 8. maja pa še v Kulturnem domu v Corici.

Eden najpomembnejših dogodkov leta 1889 je Svetovna razstava v Parizu, na kateri inženir Alexandre Gustav Eiffel razstavlja 900-tonsko jekleno konstrukcijo. Stolp stoji še danes, v dokaz bleščečega vzpona francoske prestolnice, in kaz blaznečega razvoja in tehničnega napredka, blaginje, radostnega in drznega duha. Georges Feydeau, piše v gledališkem listu Drame SNG Darja Dorinkuš, dramaturginja ljubljanske predstave, je nepogrešljiv del tistega časa. Uspešen avtor, pravi ljubljeneec publike, Feydeau je tudi eden poslednjih »glasnikov« najsrečnejšega obdobja francoske buržoazije. Snov za svoja dela jemlje namreč neposredno iz veseljaškega in uživaškega meščanskega življenja, iz tistega Pariza, ki s svojimi vele mestnimi zabavišči, nočnimi lokali, restavracijami in drugimi ustanovami, polnimi lepih deklet dvomljivega slovesa, nudi vseh vrst zabave. Tudi gledališke predstave so v tem času del te zabave. To je namreč čas prave invazije publike v gledališče, odpiranje novih bulvarnih gledališč, vsakršne popularizacije in splošnega padca nivoja. Drama mora prav tako ustrezati konvenciji in biti gledališko učinkovita, da zabava, sprošča in ugaja. Merilo kvalitete pa je samo in edino uspeh pri publiku. Feydeau je, kot uspešen avtor, izredno konstitutiven element te produkcije. Kot pisec fars iz meščanskega življenja pa je tudi destruktiven in že kar nihilisti-

čen. Vsebina teh fars se vrti okoli zakona in družine, saj se je v procesu meščanske destrukcije nekdanjih vrednot ohranila prav družina kot tisti temelj, ki zagotavlja stabilnost meščanskega sveta in varuje pred propadom. Zakonska zveza kot temelj družine je zato idealizirana, njeni glavni vrednoti pa sta trajnost in trdnost. Feydeau opazuje te meščanske ideale prodorno, obravnava pa jih s humorjem in ironijo. Pokaže, kako trhlji so temelji meščanske družine, kako šibka je njena morala in kako smešen in absurden je videz, ki ga hoče za vsako ceno obdržati.

Tudi Barillonova poroka vsebuje vse te aspekte. Predvsem pa gre za vrsto virtuosno izpeljanih komičnih situacij z vsemi zapleti, zamenjavami, prepoznanji in absurdnimi naključji. V te komične situacije vplete Feydeau celo paletu raznovrstnih likov: pijane in pevske nadarjene uradnike, bonvivantskega Barillona, ki se hoče ženiti s premladim dekletom, frivolno razposajeno

mater, hčer s simboličnim imenom Virginie, pedantnega strica iz province, neugnanega ljubimca, predrzno sobarico. Matematično preračunani kaos stopnjujejo birokratske zmote, ki odločajo namesto ljudi in njihovih resničnih čustev, poženje, ki je vedno usmerjeno v napačno osebo, vmes še usodne brzozavke, pa prvi april, javno mnenje, ogrožen moralni red in gnila jajca.

—O—

Celovski zvon...

■ nadaljevanje s 6. strani

česar prelomnega, nobene slovenske senzacije ali novih odkritij, ki bi našo javnost vznemirile, priegnile, jo napravile dovzetno za takšno, na novo zasnovano kulturno pobudo, kakršna je lahko vseslovenska kulturna revija, ki naj povezuje domovino in zdomstvo. Ostaja zato še nadalje odprto vprašanje, koliko se bo CZ približal široki slovenski javnosti ali pa bo ostal pridržan bolj ali manj namišljeni izobraženski eliti?

J. S.

Iz naše preteklosti

PROTI SLOVENSKI ŠOLI IN SLOVENSKEMU UČITELJSTVU

Učiteljski sindikat fašistovske stranke v Trstu je imel 26. m. m. zborovanje, na katerem je med drugim sklenil:

„Nekateri predmeti, kakor telovadba, ročna dela in vrtnarstvo se morajo poveriti izključno italijanskim učiteljem. Stevilo učnih ur iz italijanščine se mora v višjih razredih pomnožiti, ker je sedanje premajhno, da bi se moglo z njimi dohajati učni načrt slovenskega pouka. To velja do tedaj, ko se bodo drugorodne šole

popolnoma poitalijančile v smislu sedanjege zakona“.

Sklep govori jasno! Samo slepec ali zlobnež mora še trditi, da nimajo fašisti namena našo deco in ves naš narod poitalijančiti. — Da bodo pa s poitalijančenjem slovenske šole dali slovo tudi slovenskemu učiteljstvu in tudi tistemu, ki pred sedanjimi mogotci neznačajno klečeplazi, leži jasno na dlani. Prva dolžnost slovenskega učiteljstva je zato, da drži trdno skupaj. Izdajalec in škodljivec svojega stanu in samega sebe je, kdor se udinja narodnemu nasprotniku. Goriška straža, 1.5.1924

LIPA - drevo življenja

JOŽKO ŠAVLI

Pričujoča študija je bila objavljena v Glasu Korotana na Dunaju. Krajši članek o isti temi je izšel tudi v letošnjem Kolarju GMD. Ker je pisec dobil precej vprašanj glede lipe kot enem najbolj značilnih slovenskih simbolov, nam je prepustil spis v objavo, tako da bi bil dostopen širši slovenski javnosti.

(Ured.)

V skrivnostnem šumenju drevesa se oglašajo njegova duša. Takšno je bilo verovanje prvotnega človeka in tako verujejo preprosta ljudstva še danes.

Ostaline prvotnega verovanja v drevesnega duha so se nam ohranile v številnih pravljicah in bajkah, v navadah kmečkih prebivalstva pa jih je bilo mogoče srečati še pred nekaj leti.

Predzgodovinski izvor teh običajev ter njih davno indoevropsko korenino na evropskem območju je že pred sto leti raziskoval in dognal W. Mannhardt. 1) Svoja dognanja je objavil v knjigah »Der Baumkultus« (Kult drevesa) ter »Wald und Feldkult« (Kult gozda in polja). Obe knjigi sta zaradi bogatega in primerjalnega gradiva še danes izhodišči za študije evropskega narodoslovja in bajeslovja. Podobne smernice je v svojih spisih nakazal tudi J.G. Frazer, 2) ki je Mannhardtova spoznanja potrdil in še poglobil.

Pojav poljedelskih in živinorajskih oz. nomadskih kultur, ki bi ga uvrstili v obdobje vsaj deset t-

soč let pr. Kr., pomeni obenem tudi prelomnico v človekovem verovanju. Človek si je poprej predstavljal duha v drevesu kot gozdnega duha, velikega duha, ki daje vsemu rast in življenje. Sedaj pa se ta duh rasti in življenja razodeva v mnogih bajeslovnih bitjih, v človeški in tudi v živalski podobi, na katere še danes naletimo v bajkah: vile in palčki, škrti, uroki, besi, demoni, divji možje in žene, jaga baba, rojenice in podobna bitja. 3)

Ta bitja imajo nadnaravne moči, vejo za skrite zaklade, pomagajo človeku ali pa ga nadlegujejo. Ločijo se, skratka, na dobra in na hudobna, v čemer moramo spoznati zgodnjo predstavo človeka o silah luči in silah teme. Na tej ravni človekovega verovanja že prevlada čarovništvo in skoraj povsem prekrije prvotno prvino t.j. vero v enega duha življenja in rasti.

Novo prelomnico v človekovem verovanju pomeni pojav prvih velikih držav, v Mezopotamiji, Egiptu ter drugod na Vzhodu. Človek veruje tokrat že v božanstva, ki so jim posvečeni gaji in posamezne vrste dreves, kar kaže na to, da so predstave o božanstvih nastale iz prejšnjih o gozdnih bitjih, čeprav slednje niso bila izginila. O tem pričajo še v grškem in rimskem bajeslovju, torej še mnogo kasneje, razni pani, silvani, favni, nimfe ipd.

Drevo ostaja torej slej ko prej navzoče v človekovem verovanju, kot bivališče duha rasti, zatem božanstev in še kasneje kot simbol, ki kaže k nebu

t.j. k nadnaravnemu, večnemu, kot bomo videli v nadaljevanju tega spisa.

Vzhodna božanstva so prevladala na območju Sredozemlja. Tudi grško-latinsko bajeslovje kaže v svoji osnovi iste poteze kot staroegipčansko ali mezopotamsko. V notranjosti Evrope pa se v verovanju kmečkih ljudstev prevladujoče odraža pomen naravnih sil in letnih časov, od katerih je odvisen uspeh letine, torej vsakdanji kruh. Temni in sovražni duhovi gospodarijo pozimi, pomlad priključuje sile rasti, poletje rodovitnost, ko naj bi rogati demoni spodbujali rast žita in njegovo zorenje. V jeseni spremlja spravilo pridelkov zahvalno obredje in prošnja po uspehu letine tudi v prihodnje. 4)

Globoka življenjska in duhovna vsebina teh obredij in navad najde svoje mesto tudi v krščanstvu, kjer je prošnja za vsakdanji kruh ena od osnovnih vezi krščanskega človeka do Nadnaravnega.

Vsa ta prastara izročila, prvine človekove duhovnosti, smo tudi Slovenci ohranili v številnih navadah skoraj do danes. »Divja jaga« ali »baba Pehtra« 5) npr. predstavlja zimo, »Pust« prebujajočo se pomlad. Ponckod, npr. v Cerknem, kjer je v znani pustni Lavfariji napravljen Pust še povsem kot gozdni duh: v celoti odet v mah, čez ramo smrekica, na glavi pa rožički, ki v starih izročilih pomenijo sončne žarke. 6)

Pravo vtelošenje duha rasti predstavlja nadalje Zeleni Jurij, simbol rasti in rodovitnosti, pa tudi šiba in z njo v zvezi tepežkanje, in tudi polivanje z vodo. Takšne in podobne navade srečamo pri vseh indoevropskih ljudstvih, pa tudi pri drugih narodih.

V tem pomenu je na Slovenskem kakor tudi drugod po Evropi močno razširjen tudi mlaj, vidno znamenje duha rasti. Za mlaj postavijo večinoma smre-

Engelbert Besednjak

ITALIJANSKA LJUDSKA STRANKA V BOJU ZA DEMOKRACIJO

3

Za italijansko ljudsko stranko se je začela nova doba. Nasprotniki so mislili, da bo stranka začela propadati, češ da je zgubila svojega največjega organizatorja, ki je bil edini zmožen preprečiti razkol v stranki. Toda italijanska ljudska stranka je prestala sijajno svojo preizkušnjo. Izključila je iz svoje srede konservativne poslance, ki so glasovali za vladno in se osvobodila z enim sunkom vseh desničarjev, katerim je bil tuj socialni program stranke. Osvobodila se je ljudi, ki so bili po verskem prepričanju katoličani, sicer pa pristni gospodarski liberalci, nacionalisti, in deloma celo militaristi. Ker nimajo razkolniki nobene zaslombe v ljudstvu, ni mogoče trditi, da se je stranka razbila na dvoje. Stranka je ostala močna, kakor je bila prej, izstopili so le možje, ki so ovirali njen demokratični in socialni razvoj. Vodstvo stranke je bilo tako globoko prepričano, da je na pravi poti, da se ni vdalo nobenemu zunanemu pritisku. Nadaljevalo je boj proti fašizmu kljub temu, da je odpadlo od stranke več velikih dnevnikov, ki so bili last konservativcev. Konservativci so imeli v svojih rokah mogočen tisk, a ta ni prav nič zalegal, kajti zagovarjal je politiko fašizma, kateremu se je ljudstvo vedno odločneje upiralo.

Drugi velik udarec je prišel nad ljudsko stranko spomladi leta 1924, ko se se bližale volitve v rimski parlament. Konservativci niso prihajali sicer nič več v poštev, ker so bili trajno odžagani, toda težave so se bližale iz vatikanskih krogov. V Vatikanu niso posebno simpatizirali z borbo ljudske stranke in so prepovedali vsem duhovnikom, da se vtičajo v volivno borbo. Izšla je okrožnica na vse škofove, v kateri ni bilo le rečeno, da morajo duhovniki opustiti vsako politično agitacijo v cerkvi, kar je seveda z dušnopastirskega vidika zelo pravilno. Ne! Duhovnikom je bilo strogo zabranjeno, da se tudi izven cerkve, tudi kot svobodni državljani udeležujejo politične borbe. Pravica, ki gre po ustavi slehernemu državljanu Italije, je bila

duhovnikom odvzeta in morali so se sploh umakniti s političnega torišča. Italijanska ljudska stranka je šla v volivni boj brez najmanjšega sodelovanja duhovnikov. Vse bre-me agitacije in volivne organizacije je slo-nelo izključno na lajkih. Tudi v teh razme-rah se je izkazala življenjska sila italijanske ljudske stranke. Stranka je dosegla v voliv-nem boju velikanske uspehe in postala v par-lamentu najmočnejša opozicijska stranka.

Po volitvah je postala radi Matteottijeve-ga umora politična borba v Italiji silovito o-stra in nevarna. Opozicija je začela odkrito napadati fašizem in obdolževati celo člane vlade, da so vpleteni v različne zločine. Glasilo ljudske stranke »Il Popolo« je v tem boju prednjačilo in zahtevalo glasno, naj vlada odstopi, da bo imela pravica prosto pot. Vlada je izdala odlok proti svobodi ti-ska, dala je prefektom oblast, da plenijo čas-nike in jih po trikratnem opominu zatrejo. Razmere so postale vedno bolj napete in ne-varne. Tedaj je izšla iz Vatikana nova okrož-nica, ki prepoveduje vsem duhovnikom Ita-lije, da sodelujejo pri političnih časopisih. Ako upoštevamo, da ima italijanska ljudska stranka v svojih vrstah mnogo časnikarjev-duhovnikov in da je posebno podeželsko časopisje v mnogih slučajih odvisno od sotrudi-nštva duhovnikov, si lahko mislimo, kako trdo je zadela vatikanska odredba stranko. Zadela jo je zopet v dobi najbolj ljute in odločilne politične borbe. Vatikanska prepo-ved je udarila tudi Sturza, ki je bil marljiv in goreč sotrudenik »Il Popola«. Tudi tej o-dredbi Vatikana se je Luigi Sturzo spoštljivo podvrgel in odložil iz roke peró. Umaknil se je še bolj v ozadje in se odrekel popolnoma politiki. Kakšna žrtev za moža, ki je rojen za politiko, ki je posvetil njej vse svoje sile in vse svoje življenje! Nekega dne se je ču-lo, da je Sturzo zapustil Italijo in se prese-lil na Angleško. Mož živi že več mesecev v Londonu in opazuje iz daljave politične boje svoje domovine. Ni mu dano, da bi se udele-

ževal velike borbe, h kateri ga vleče preteklost, njegov talent in njegovo srce!

Enako disciplino ko Sturzo na Angleškem drži italijanska ljudska stranka v domovini. V nobenem glasilu stranke ni izšel najmanjši protest proti ukrepom Vatikana. Ko so pred par meseci izšli v glasilih vatikanskih krogov članki proti politiki ljudske stranke, je bila polemika skrajno dostojna in polna spoštovanja do vodilnih krogov katoliške Cerkve.

Vatikanska glasila so očitala ljudski stran-ki, da pripravlja pot socialistom, ki bodo po padcu fašizma zavladali v državi. Tudi papež Pij XI. je v nekem govoru rahlo namignil, da je taka politika ljudske stranke napačna. Voditelji italijanske ljudske stranke bi bili lahko odgovorili z zelo tehtnimi razlogi, a so to opustili iz velikega spoštovanja pred poglavarjem katoliške Cerkve. Nasprotno! Nik-dar niso glasila ljudske stranke kazala to-liko vdanosti in gorečnosti za avtoriteto po-glavarja katoliške Cerkve, ko v tistih težkih dneh. Toda bili so obenem trdno prepriča-ni, da je politično naziranje Vatikana v da-nem zgodovinskem trenutku zgrešeno in so kot svobodni državljani nadaljevali pot, ka-tero jim je narekovala njihova vest. Politič-na presoja posameznih zgodovinskih dob je svobodna in te svobode se italijanski katoličani, organizirani v ljudski stranki, poslu-žujejo.

* * *

Boj proti fašizmu se v Italiji nadaljuje in italijanska ljudska stranka je prepričana, da se bori za najvišje interese Cerkve, ko ne odneha od svojega stališča. Kdor ima priliko govoriti z vodilnimi možmi italijanske ljud-ske stranke, ta vidi brž, kako visoko pojmu-jejo težko nalogo, ki so jo vzeli nase. Prepričani so, da so si že danes stekli velike zaslu-ge za krščansko kulturo Italije s tem, da so odločno odklonili vsako zvezo s fašistovsko reakcijo. Ko bi bili italijanski katoličani pod-pirali protiljudsko politiko fašizma in zvezali svojo usodo na vladajoči režim, bi se dvigni-le prej ali slej množice proti ljudski stran-ki, proti Cerkev in krščanstvu ter pogazile njegov vpliv v italijanskem javnem življenju. Nad italijanske katoličane bi bila prišla do-ba preganjanja, zakaj Cerkev bi se bila od-tujila ljudstvu, ki je v demokratični dobi go-spodar in vladar držav. Ne v naklonjenosti posameznih mogotcev, temveč v ljubezni ljudskih množic naj išče Cerkev svojo moč, svojo svobodo in bodočnost. **Konec**

ko, na južnem Primorskem pa tudi drugo drevo, češnje (Dolina), bor (Boljunec) ali brezo (Brda). 7)

Mlaj pa ima večji pomen kot pa je zgolj simbol rasti. Pomeni tudi varstvo vasi, varstvo človekovega doma in njegove družine, varstvo novo zgrajene hiše ipd. Ta pomen se po svoji vsebini že pridru-žuje »drevesu življenja«, vidnemu simbolu rasti, zdravja in blaginje celega ljudstva.

Drevo veselja in večnega življenja

Najpomembnejše drevo v bajeslovju sta-re Evrope je bil hrast. Pri Grkih je pripadal najvišjemu bogu Zevsu. Med vsemi grškimi hrasti je bil najbolj znamenit hrast v kraju Dodona v Epiru, najsvetejše drevo vse Grčije. V šumenju njegove krošnje naj bi Zevs razodeval ljudstvu svojo voljo. Leta 219 pr. Kr. je bila Dodona opustošena in češčenje njenega hrasta je prešlo postopoma v po-zabo. Kot sveto drevo je pripadal hrast tudi drugim bogovom in boginjam, Panu, Artemidi, Demetri in tudi Dionizu, čigar ime raz-lagajo kot »Zevsovo drevo« (dius nusus),

zraslo iz matere zemlje (traška boginja Ze-mele). 8)

Kot bivališče najvišjega boga so hrast častili tudi Kelti. Pa tudi Rimljani, pri kate-rih je veljal za Jupitrovo drevo. Isti pomen je imel hrast tudi pri germanskih ljudstvih, kakor omenjajo poročila iz časa pokristi-janjanja. Sv. Bonifacij, apostol nemških dežel, posebno Turingije in Hesenske, je dal leta 774 posekati pri Gaismaru (danes o-krožje Kassel) znameniti hrast, ki je bil sre-dišče poganjskega češčenja. 9)

(DALJE)

- 1) W. Mannhardt I., der Baumkultus und ihrer Nachbarstämme, Berlin 1875
- 2) J.G. Frazer, The golden Bough - nem. prevod: Das goldene Zweig, Das Geheimnis von Glauben und Sitten der Völker, Abgekürzte Ausgabe, Leipzig 1928 - sbh. prevod: Zlatna grana, proučevanje magije i religije, Belgrad 1977

- 3) W. Mannhardt I., itm., str. 82, 89, 114-120

- 4) N. Kuret, Praznično leto Slovencev, Celje 1965-70

- 5) Prim. »otéopovci« (Bohinj) ob zimskem Kresu, pustne maskare, ki bijejo in mažejo ljudi, po drugi strani pa prinašajo blagoslov. - Helena Ložar-Podlogar, Bohinjske šeme, Traditiones, SAZU, Ljubljana 1972 str. 65.

- Prim. vero v »divjo jago« (verjetno še nezapi-sano) na razpotju v Ušniku pod Tolminom. Do druge vojske in še čez se je verovalo, da pri-dejo ob poletnem Kresu opolnoči »vedomci« (b'd'm'ci) in če stojiš tedaj tam ter nimaš v roki posvečene šibe, te ugonobijo.

- 6) D. Forstner, Die Welt der (christlichen) Symbole, 4. ponatis, Innsbruck 1982, str. 262

- 7) N. Kuret, Praznično leto Slovencev II., Celje 1967, str. 86

- 8) Paulys Real-Encyclopädie, Wiesbaden 1968 (Do-dona)

- P. Tacchi Venturi, Storia della Religione II, Turin 1971, str. 369

- 9) P. Tacchi Venturi, itm., str. 384, 420
- M. Brillant, R. Aigrain, Storia delle Religioni (it. prevod), Rim 1960, str. 12
- Enciclopedia delle Religioni, itm., str. 133
- Brockhaus Enzyklopädie, itm. (Eiche)